№ 174 ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ ՕԳՈՍՏՈՍԻ 11 — 1909 — ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ ՕԳՈՍՏՈՍԻ 11 № 174

ԵՐԵՍՈՒՆԵՕԹԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ

ՄՇԱԿ

ՀԻՄՆԱԴԻՐ ԳՐԻԳՈՐ ԱՐԾՐՈՒՆԻ

Տարեկան գինը 10 րուբլի. կէս տարվանը 6 րուբլի.
Առանձին համարները ԱՄԵՆ ՏԵՂ 5 ԿՈՊ.
Թիֆլիսում գրվում են խմբագրատանը.
Մեր հասցէն՝ Тифлисъ, редакція «Мшакъ» Сергіевская ул., № 5.
Կամ Tiflis, Rédaction «Mschak».
Խմբագրատան տելեֆոն № 253.

Խմբագրութիւնը բաց է առաւօտեան 10—2 (բացի կիրակի և տօն օրերից).
Յայտարարութիւն ընդունվում է ամեն լեզվով.
Յայտարարութիւնների համար վճարում են իւրաքանչիւր տողատեղին 10 կոպէկ:
Տպարանի տելեֆոն № 228.

ՄՇԱԿ (37-ՐԴ ՏԱՐԻ)

Օգոստոսի 1-ից մինչեւ տարվայ վերջը 5 րուբլի:

Հասցէն՝ ТИФЛИСЪ, Редакція «МШАКЪ». TIFLIS, Rédaction du journal «MSCHAK». Հասցէն փոխելու համար պէտք է ուղարկել նաև հին հասցէն և 40 կ. նամականիշ: Կովկասից դուրս գտնվող անձերի և հիմնարկութիւնների յայտարարութիւնները բացառապէս ընդունվում են՝ Մոսկվայում—Центральная Контора Объявленій Торговъ Дома Л. и Э. Метцль и К-о, Мясницкая, д. Сытова, և նրա բաժանմունքներում—Պետերբուրգում՝ Морсская, 11, Վարշավայում՝ Маршальковская, 130, Պարիզում՝ 8 Площадь Биржи.

„ՄՇԱԿԻ" ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆԸ
Օգոստոսի 1-ից
ՏԵՂԱՓՈԽՎԵԼ Է
ՆՈՐ ԲՆԱԿԱՐԱՆ
Սերգիեվսկայա փող. (Սոլոլակ) տուն Ներսիսեան դպրոցի, № 5.

!!! Հասարակութեան ուշադրութեան !!!
Այս տարվայ օգոստոսի 11-ից բացվում են նոր գեղեցիկ կերպով վերանորոգված
—ՀԻՒՐԱՍԵՆԵԱԿՆԵՐ—
ԿԱՎԿԱԶ
(Երեւանեան հրապարակի մօտ. կենտրոնական հաստատութիւններից ոչ հեռու).
Սենեակները էլեկտրական լուսաւորութեամբ բոլոր յարմարութիւններով զարդարված են և կահաւորված են լաւագոյն ճաշակով, մրջյութիւնից դուրս գներով: Սպասաւորները վերին աստիճանի քաղաքավարի. բուֆէտը գեղեցիկ դահլիճում լի է տեղական և արտասահմանեան ֆիրմաների խմիչքներով: Ազանդեր, ճաշ և ընթրիք թէ եւրօպական և թէ ասիական առաջնակարգ խոհարարների անմիջական հսկողութեան տակ են:
ԱՌԱՆՁԻՆ ԿԱԲԻՆԷՏՆԵՐ ՊԻԱՆՕՅՈՎ
Յարգանքով՝ ՍԻԽԱՐՈՒԼԻՁԷ և ԿՈՐՋԵԱ
(առ.) 773. 0—1

Թիֆլիսի Մարիամեան-Յովնանեան օրիորդաց դպրոցի հոգաբարձութիւնը յայտնում է, որ նոյն դպրոցի VI և VII դասարանների հայոց լեզուի և հայ գրականութեան ու հայոց պատմութեան համար պէտք է դասատու հայ միջնակարգ դպրոց աւարտած և միևնոյն ժամանակ համալսարանական կրթութեամբ:
Դասերի թիւն է 17-ը, որից 11 հայոց լեզու և գրականութիւն:
Նաև հարկաւոր է նկարչութեան ժամանակ դասատու 10 դասի համար:
Առհասարակ դասագինը 50 ր., լեզուի և գրականութեան դրաւոր աշխատանքին 5-ական րուբլի աւելի:
Ցանկացողները դիմեն հոգաբարձութեանս մինչև օգոստոսի 22-ը:
(11, 15 օգ.) 765. առ. 2—1

ԾԱԽՎՈՒՄ Է
«ՄՇԱԿԻ» ԽՄԲԱԳՐԱՏԱՆԸ
ՅՕԳՈՒՏ
ԱԴԱՆԱՑԻՆԵՐԻ
Եապօնական գեղանկար և բազմագոյն լուսանկարներ, հատը 50 կ.:
Դիմել գրասենեակին, Սերգիեվսկայա փ. № 5
(Ե. Հ. Կ.) առ. 770. 10—1

ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ ՏՈՒՆ
Զուբալովի անուան
Հինգշաբթի, օգոստոսի 13-ին
լինելու է
ՆՈՒԱԳԱՀԱՆԴԷՍ
Արքունական թատրոնի նախկին արտիստ
ԲԷԳԻԼԱՐ ԱՄԻՐՋԱՆԻ
Մասնակցութեամբ օր. օր. Լավրովսկայա-Բերի, Միխեյլովայի, Նիկոլաեվայի և պ. պ. Նիկոլաեվի և Զարովի:
Սկիզբն է երեկոյեան $8^{1}/_{2}$ ժամին
Տեղերի գինը 4 կոպէկից մինչև 50 կ.
(Ե. Հ.) առ. 769. 2—1

Օգոստոսի 1-ից
ՎԼԱԴԻԿԱՎԿԱԶՈՒՄ
ԱՐՍԷՆ Վ. ՏԷՑԿԱՐԽԱՆԵԱՆՑԸ
ԲԱՑԵԼ Է
ԳՐՔԵՐԻ ԵՒ ԹՂԹԵՐԻ
Վաճառանոց:

ՇՈՒՇՈՒ ԹԵՄԱԿԱՆ ԴՊՐԱՆՈՑԻ
համար հարկաւոր են.
1. Բարձր դասարանների ռուսաց լեզուի, ռ. պատմութեան և ռ. աշխարհագրութեան մի ուսուցիչ՝ 23 դասով, բարձրագոյն կրթութեամբ (ֆիլոլոգ) կամ ինստիտուտաւարտ:
2. Նոյն դասարանների մաթեմատիկայի համար մի այլ մասնագէտ ուսուցիչ 19 դասով (թերևս այս դասերի թիւ. յետոյ աւելանայ):
Համալսարանականների համար դասագինը 50 ր. է, իսկ ինստիտուտաւարտներինը՝ 40 ր.:
Առաւելութիւն կը տրվի փորձ եւ մանկավարժական անցեալ ունեցողներին:
Անհրաժեշտ է խնդրագրերի հետ ներկայացնել ուսման վկայականները կամ նրանց վաւերացրած պատճէնները:
Ցանկացողները թող բարեհաճեն դիմել դպրոցի տեսչին մինչև օգոստոսի 20-ը հետևեալ հասցէով՝ Джелал Оглы (Тифл. губ.) Аветику Теръ-Погосяну.
(Կ. Ե. Ու.) (առ.) 725. 5—5

ԹԻՖԼԻՍԻ ՔԱՂԱՔԱՅԻՆ ՎԱՐՉՈՒԹԵԱՆ ԿՈՂՄԻՑ
Բացվել են թոշակներ մինը Ալիխանովի անուան բարձրագոյն կրթական հաստատութիւններում, իսկ երեքը քաղաքային— Թիֆլիսի 3-րդ իգական գիմնազիայում Թիֆլիսեցի աւելի կարիքաւոր ուսանողուհիների համար առանց ազգի և կրօնի խտրութեան:
Խնդրագրերը անհրաժեշտ վկայաթղթերով տրվում են քաղաքային վարչութեանը մինչև 1909 օգոստոսի 20-ը:
(Կ. Ե. Հ.) առ. 762. 3—2

ՆՈՅՆ ՀԱՐՑԻ ԱՌԻԹՈՎ

Անցեալ անգամ մենք յորդոր կարդացինք թիւրքահայերին՝ վերադառնալ իրանց հայրենիքը և տէր դառնալ իրանց հողերին:

Մենք ակնարկեցինք, որ եթէ պանդուխտների վերադարձն ուշանայ, կարող է պատահել, որ յետոյ այլ ևս դժուար և անհնարին կը լինի յետ ստանալ այն հողերը, որոնք կոտորածի տարիներում յափշտակված են եղել հայերից և համարվում էին իսպառ կորուստի մատնված:

Հողերի վերադարձման խնդիրը ծանր և անախորժ խնդիրներից մէկն է թիւր վարչութեան համար: Հողերը յետ խլելով քիւրդ յափշտակողներից՝ թիւրքական կառավարութիւնը թշնամանում է քիւրդերի հետ և աւելացնում է այն խաւար և դժգոհ տարրերի թիւր, որոնք պէտք է խոչնդոտներ դնեն նրա պետական գործունէութեան ընթացքում: Բայց նա կարողանում է աւելի ընդարձակ տեսակէտով առաջնորդվել և վայրենի բնակչների զսպող հանդիսանալ:

Կասկածել չէ կարելի մի րոպէ անգամ, որ հայերի հողերին տիրացած քիւրդ աղաները սաստիկ զայրոյթով են վերաբերվում հողերի յետ դրաւման գործողութիւններին և նրանք ամեն կերպ կը դիմադրէին, եթէ բաւականաչափ ոյժ զգային իրանց մէջ, պաշտպան յենակէտներ ունենային որևէ կողմից: Եւ այդ պատճառով կրկնակի անհրաժեշտութիւն է զգացվում գնահատել թիւրքական վարչութեան ներկայ նպաստաւոր տրամադրութիւնը և, օգտվելով նրա աջակցութիւնից, լուծել կնճռոտ և անախորժ խնդիրը, վերահաստատելով նախկին երկրագործին իր սեփական հողի վրա:

Եթէ պանդուխտները կուշանան տէր հանդիսանալու իրանց հողերին, վերջիններս կարող են համարվել ազատ և պաշտօնապէս յանձնվել իրանց նոր տէրերին: Այդ հողերը «մահլիւլ» լինելով՝ դուրս կը գան իրանց նախկին տէրերի իրաւասութիւնից:

Իսկ չը պէտք է մոռանալ, որ հողային ապահովութեան խնդիրը շատ շուտ դառնալու է ամենահրատապ և էական խնդիրներից մէկը Թիւրքիայում: Հէնց որ խաղաղ կեանքը ամուր վերահաստատվեց Թիւրքիայում և երկրագործական աշխատանքը սկսեց կանոնաւոր իր գործը երկրի մէջ, հողը կը ստանայ իր նշանակութիւնը և կը դառնայ թանգ արժէք ունեցող հիմնական մի հարստութիւն երական կեանքի մէջ:

Մեզ առարկում են մի քանիսը, թէ դեռ բոլորովին չէ կարելի վստահել թիւրքական ապահովութեան և ուրեմն չը պէտք է շտապել վերադառնալու հայրենիք:

Դա սխալ առարկութիւն է. Եթէ այդ երկիւղներով մենք առաջնորդվէինք, այն ժամանակ պէտք է Թիւրքիայում եղած բոլոր հայերս արտագաղթէինք դէպի ուրիշ երկիրներ և սպասէինք՝ մինչև եդեմական կեանք հաստատվէր Փոքր Ասիայում, որից յետոյ նրանք վերադառնային իրանց ծննդավայրերը և տները:

Այդպէս մտածելով և գործելով՝ մարդիկ կը կորցնեն իրանց տունն ու տեղը և ամբողջ տնտեսութիւնը:

Այդ դժբաղդութիւնից պէտք է խուսափել:

Ա. Քալանթար

ԿՐԵՏԱԿԱՆ ՀԱՐՑԻ ՇՈՒՐՋԸ

«Ֆօս. Ցայտունգ» լրագիրը հաղորդում է, որ անգլիական թագաւոր Էդուարդի մօտ Մարիէնբադում եղած ճաշկերոյթին ներկայ են եղել բացի Կլեմանսօյից՝ նաև Վիէննայի անգլիական և ֆրանսիական դեսպանները՝ Գոշէն և Կարտրայտ: Քննվել է կրետական հարցը և յայտնվել է, որ հովանաւորող պետութիւնները որոշել են յետ պահել թիւրքերին պատերազմից և ստիպել կրետացիներին հրաժարվել յունական դրօշակից: Էդուարդ թագաւորը միանգամայն անթոյլատրելի է համարում պատերազմը Թիւրքիայի և Յունաստանի միջև:

Վիէննայից «Р. В.» լրագրին հեռագրում են. «Այստեղի դիպլօմատիական շրջաններում կարծում են, որ յունական նաւատորմի հեռացնելը բաւարարութիւն չի տայ Թիւրքիային: Եւ որովհետև հովանաւորող պետութիւնները և մանաւանդ Ռուսաստանը տրամադիր չեն աւելի գործօն դեր բռնելու, ուստի դրութիւնը շարունակում է լուրջ մնալ»:

Կ. Պոլիս, 8 օգոստոսի

Մինիստրների խորհուրդը, քննելով Յունաստանի պատասխանը, հարկաւոր չը գտաւ Աթէնքից յետ կանչել իր դեսպանին:

Յետագայ բանակցութիւնների ընթացքը կորոշվի վաղը: (Հ. Գ.)

ՊԱՐՍԿԱՍՏԱՆԻ ՇՈՒՐՋԸ

Թէհրանից «Լօկալ-Անցէյգէր» լրագրին հեռագրում են. «Կովկասեան հայկական յեղափոխականների պարագլուխ Եփրեմը, որը ազգայնականների ձեռքով Թէհրանը նուաճելուց յետոյ ոստիկանապետ նշանակվեց և մինչև հիմա էլ կատարում է այդ պաշտօնը, յայտնեց, որ ինքը դիտաւորութիւն ունի հրաժարական տալ: Նա պահանջում է կառավարութիւնից ռոճիկ տալ իր ստորադրեալներին և դիտաւորութիւն ունի հեռանալ Պարսկաստանից: Սիփեհդարը ամեն ջանք գործ է դնում համոզելու Եփրեմին, որ վերջինս հրաժարվի իր դիտաւորութիւնից: («Р. В.»)

Լոնդոնից «Веч. Гол.» լրագրին հեռագրում են. «Այստեղ հաղորդում են Թէհրանից, որ պատանի շահը նորից փորձ փորձեց փախչել ռուսական միսիան իր հօր հետ միասին Ռուսաստան գնալու նպատակով: Շահը սակայն կրկին բռնվեց նրա վրա հսկող պահապանների ձեռքով»:

Լոնդոն, 9 օգոստոսի

Րէյտէրին հաղորդում են Թէհրանից, որ պարսից բանկի վերատեսուչ Բայտը օգոստոսի 6-ին գերի է ընկել աւազակների ձեռքը [illegible] միջև: Մինչև օրս նա գերութեան մէջ է: (Հ. Գ.)

Նոր ընտրողական օրէնքը, որի հիման վրա մի քանի օր առաջ տեղի ունեցան ընտրութիւնները Պարսկաստանում, ստորագրել էր Մահմէդ-Ալի շահը որպէս գիջումն Ատրպատականի անջումանին՝ մօտաւորապէս շահի գահընկէցութիւնից երեք շաբաթ առաջ:

Նոր օրէնքի գլխաւոր բնորոշ գիծը, որով տարբերվում է հնից, այն է, որ կատարելապէս վերացված է ընտրողներին դասակարգերի բաժանելը: Միայն քրիստոնեաները, հրէաները և զրադաշտ պարսիկների ազանդը առանձին կուրիա են կազմում, որոնք մի մի պատգամաւոր են ուղարկում մէջլիս: Մնացած ամբողջ ազգաբնակութեան համար մտցված է ընդհանուր ընտրողական իրաւունք: Մէջլիսի պատգամաւորների թիւը կրճատված է մինչև 120-ի (առաջ նա կարող էր հասնել 200-ի): Տարիքի ցենզը իջեցված է մինչև 20 տարին, փոխանակ նախկին 25-ի: Մէջլիսի բոլոր անդամները պէտք է մահմեդական լինեն, բացի քրիստոնեայ, հրեայ և ֆարս պատգամաւորներից, որոնք սակայն պարտաւոր են հաւատարիմ մնալ իւրաքանչիւրն իրանց դաւանութեան: Պատգամաւորները պէտք է 30 տարեկանից պակաս չը լինեն և ոչ աւելի 70-ից և և բոլորն էլ պէտք է գրել կարդալ իմանան պարսկերէն: Պետական ծառայութեան մէջ գտնվող անձինք պարտաւոր են հրաժարական տալ, եթէ ընտրվեն մէջլիսի անդամ: Քուէարկութիւնը գաղտնի է, բայց ոչ ուղղակի: Ընտրվում են ընտրողներ, որոնք պէտք է պատգամաւորներ ընտրեն իրանց միջից: Թաւրիզեան ցեղերն ընտրութիւններին պէտք է ներկայանան մերձակայ քաղաքը և այնտեղ ձայն տան քաղաքի բնակիչների հետ միասին:

ԹԻՒՐՔԻԱՅԻ ՇՈՒՐՋԸ

Կ. Պոլիս, 8 օգոստոսի

Պալատի վերջին նիստը չը կայացաւ կվօրումի բացակայութեան պատճառով: Ժամը 5-ին մինիստրները մտան նիստերի դահլիճը: Ներքին գործերի մինիստրը կարդաց նստաշրջանը փակելու իրադէն: Պալատի նախագահը ճառ արտասանեց և համառօտ պատմական ակնարկ ձգեց առաջին նստաշրջանի գործունէութեան վրա, մասն բարով առաց դեսպաններին և յայտնեց, որ սուլթանը պարլամենտի յետագայ աշխատանքների համար գիջել է Չրաղանի պալատը:

Նստաշրջանը փակվեց մինչև նոյեմբերի 1-ը: (Հ. Գ.)

Կ. Պոլիս, 8 օգոստոսի

Սենատն ընդունեց պալատի քուէարկած Անգօրա, Դիարբէքիր և Խլատ երկաթուղագծեր կառուցանելու նախագիծը:

Սենատն էլ պալատի հետ փակվեց: (Հ. Գ.)

Օսմանեան կառավարութիւնը առաջարկել է շէյխ իւլ-իսլամին ուղարկել գաւառները ֆէթվա, յայտարարելով թէ սահմանադրութիւնը բղխում է հէնց իրա Մուհամմէդ մարգարէի խօսքերից և արդէն պարունակվում է ղուրանի մէջ, հետևաբար ով հնազանդ է սահմանադրութեան, նա կատարած կը լինի մեծ մարգարէի պատգամը:

Վերջերս յամառ լուրեր տարածվեցին, որ Դարդանէլի նեղուցով ռուսական նաւերի անցման խնդիրը լուծված է այն մտքով, որ սուլթանը համաձայնեց վերցնել արգելքը և թոյլ տալ ռուսական պատերազմական նաւերին անցնել նեղուցի միջով: Պարզվում է, թէ նեղուցների հարցը, որ ձևակերպված է Պարիզի դաշնագրով 1856-ին, քննվել և լուծում է ստացել Կոուսի տեսակցութեան ժամանակ ռուսական և անգլիական արտաքին գործերի մինիստրներ՝ Իզվոլսկու և Գրէյի միջև:

[illegible] գործակալութիւնը հաղորդում է, որ այդ լուրերը անհիմն են. Նեղուցների հարցը Կոուսում չէ արծարծվել և ոչ մի բանակցութիւն այդ հարցի մասին չէ եղել:

Այն լուրը, թէ սուլթանը մտերս այցելութիւն է տալու ռուսաց կայսերին Լիվադիայում, վաղաժամ է դուրս գալիս: «Նովօյէ Վրէմիա» լրագրի ստացած տեղեկութիւնների համաձայն, թիւրքաց սուլթանի այցելութիւնը յետաձգված է եկող տարվան: Սեպտեմբերի սկզբին Ղրիմ կը գայ արտակարգ դեսպանութիւն, ունենալով ի գլուխ մարշալ Ղազի Մուխտար փաշային: Իսկ սեպտեմբերի կէսին այցելութեամբ Կ. Պոլիս կը գնան ռուս բարձրաստիճան հիւրեր և կը տեսակցեն սուլթանի հետ:

ՎԵՐՋԻՆ ՏԵՂԵԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Լոնդոն, 9 օգոստոսի

Րէյտէրի տեղեկութիւնների համաձայն, Թիւրքիան հաւանօրէն ոչ մի պաշտօնական պատասխան չի տայ մեծ պետութիւնների վերջին նոտային, որովհետև նոտայում այնպիսի մի կէտ չը կայ, որով այդ պահանջվէր: Թիւրքաց կառավարութիւնն արեց այն ամենը, ինչ կարող էր անել, որպէսզի ժողովրդական յուզմունքը չաճի Յունաստանի դէմ: Հնաւանական է համարվում, որ Թիւրքիան, նկատի առած յունաց պատասխանի բնոյթը, հարկաւոր գտնէ յենվել մեծ պետութիւնների վրա՝ վերացնելու նպատակով Մակէդօնիային վերաբերող թիւրիմացութիւնները: (Հ. Գ.)

Բօսնիական սահմանադրութեան հրատարակումը տեղի կունենայ հոկտեմբերին: Բօսնիական սէյմը կը գումարվի յունվարին:

Նոր-Բայազէտ, 9 օգոստոսի

Օգոստոսի 7-ին, ցերեկվայ ժամը 4 և 43 րոպէին, զգացվեց երկրաշարժ, որ տևեց երեք վայրկեան, արևմուտքից արևելք ուղղութեամբ: (Հ. Գ.)

ԳՈՐԾԱԴՈՒԼԸ ՇՎԵԴԻԱՅՈՒՄ

Ստոկհոլմից «Ր. Վ.» լրագրին հեռագրում են. «Փողոցային հաղորդակցութիւնը Ստոկհոլմում համարեա կատարելապէս վերականգնված է շնորհիւ [illegible] բանուորները գործադուլ չեն անում: Օգոստոսի 3-ին սկսվեց կազմակերպված գիւղատնտեսական բանուորների գործադուլը: Կառավարութեան կողմից միջնորդ Սեդերբորգ փորձ փորձեց բանակցութիւնների մէջ մտնել գործատէրերի կոմիտէտի հետ: Առ այժմ ոչինչ հետևանքի չեն հասել: Գործադուլային կոմիտէտը 120 հազար կրօն նպաստ է ստացել Նորվեգիայից, 100 հազար մարկ Գերմանիայից, 50 հազար Դանիայից:

Ստոկհոլմից հաղորդում են, որ եր կաթուղական ծառայողները ճայների մեծամասնութեամբ հրաժարվել են միանալ գործադուլ անողների հետ: Գիւղական բանուորների գործադուլը, ըստ երևոյթին, մեծ չափեր չէ ընդունելու, որովհետև չը կազմակերպված բանուորներ շատ կան, որոնք շարունակում են աշխատել: Աչքի ընկնող հասարակական գործիչները պախարակում են կառավարութեանը, որ նա միջոցներ ձեռք չէ առնում կողմերը հաշտեցնելու համար: Ազատամիտ մամուլը ոչ մի նշանակութիւն չէ տալիս միջնորդութեանը, եթէ դրա հետ կցված չեն լինի լուրջ սոցիալ-քաղաքական ձեռնարկութիւններ:

Գործադուլային կոմիտէտը դասախօսութիւններ է սարքում Ստոկհոլմում, որոնք այցելուների մեծ թիւ են գրաւում: Կոմիտէտն առաջարկեց քաղաքային փողոցները մաքրողներին միանալ գործադուլին: Եթէ այդ գործադուլն իրագործվի, փողոցների մաքրութեամբ կը զբաղվի բուրժուազական միլիցիան: Լրագիրները շարունակում են լոյս տեսնել փոքր ծաւալով. լրագիրները շարժում են աշխատակից-ժուրնալիստները: Արիստոկրատիային պատկանող անձինք իրանց ծառայութիւններն են առաջարկում, որպէս տրամվայների կոնդուկտորներ և աւտոմօբիլների շօֆէրներ: Նամակաբերները գործադուլի դէմ են. նրանց դաշնակցութիւնը որոշեց, որ դրա փոխարէն նրա անդամները վճարեն ի նպաստ գործադուլային ֆոնդի գոնէ շաբաթական մէկ օրվայ աշխատանքը: Նոր փորձեր են անվում հաշտեցնելու երկու կողմերը: Օրինակ, ազատամիտ կուսակցութիւնը դիտաւորութիւն ունի դիմել թագաւորին, խնդրելով որ կառավարութիւնը եռանդուն միջոցներ ձեռք առնի վէճը խաղաղ կարգադրելու համար:

—

Ընդհանուր գործադուլի երկրորդ շաբաթն անցնում է առանց առանձին փոփոխութիւնների: Արտասահմանեան մամուլը լիքն է հակասական հեռագիրներով. երբեմն կարդում ես, որ գործադուլ անողների թիւը պակասում է, երբեմն էլ թէ գնալով բազմանում է նրանց թիւը: Գործատէրերի օրգանները ոչ միայն Շվեդիայում, այլև ուրիշ երկիրներում շարունակում են լուրեր տարածել, որ իբր թէ կատարելապէս անյաջողութեան է մատնվել գործադուլը, սակայն նրանք մինչև անգամ պէտք է խոստովանվեն, որ գործի է կանգնել չը կազմակերպված բանուորների շատ փոքր թիւ, որոնք անփորձ լինելու պատճառով շատ վատ են կատարում իրանց վրա դրված պարտաւորութիւնները: Միւս կողմից, բանուորական մասսաների գայրոյթը շտրէյկբրեխէրների դէմ աճում է օրից օր, և մի քանի տեղերում արդէն ցոյցեր տեղի ունեցան գործել շարունակող տրամվայների, կառապանների դէմ և այլն: Մեծ անհամբերութեամբ է սպասվում երկաթուղական ծառայողների դաշնակցութեան ռեֆերենդումի հետևանքը, որից կախված է նրանց միանալը գործադուլին: Ուպսալ-Գիֆլէ գծի վրա արդէն սկսվեց երկաթուղական բանուորների գործադուլը: Եռանդուն ագիտացիա է մղվում նոյնպէս ի նպաստ գործադուլի առևտրական նաւերի նաւաստիների միջև: Գործադուլային կոմիտէտը գործադուլ անողների թիւը համարում է 350 հազար, որոնց թւում կան մօտ 100 հազար չը կազմակերպված բանուորներ: Կոմիտէտը մինչև այժմ չը կազմակերպված բանուորների մեծ հոսանք է ընդգծում, որոնք այժմ մտնում են բանուորական դաշնակցութեան մէջ:

Բանուորների մեծամասնութիւնը արդէն միայն պտուհացով է կերակրվում, բայց այնուամենայնիւ դեռ ևս ոչ մի տրամադրութիւն չէ նկատվում շուտով դադարեցնելու գործադուլը:

ԱՐՁԱԳԱՆՔՆԵՐ ՊԱՐՍԿԱՍՏԱՆԻՑ

—

Տիրվան (Խորասան), 29 յուլիսի

Յուլիսի 27-ին իր բնակարանում գնդակահար եղաւ տեղիս դատաւոր Սօլլաթ-Նիզամը և մի օր ապրելուց յետոյ մահացաւ:

Սպանման պատճառը թէև դեռ չէ պարզված, բայց ասում են, որ սպանութիւնը նախամտածված է եղել:

Սպանման պարագայի մանրամասնութիւնը հետևեալն է: Գիշերվայ ժամը մօտ 12-ին դատաւորն ուզում է գնալ հանգստանալու: Այդ միջոցին այգում լսում է աղմուկ, իբարանցում և, մօտենալով իմանալու պատճառը, նկատում է, որ մի ինչ-որ ծառայող Մահմէդ անունով կռւում է ֆարրաշների հետ՝ հայհոյելով իրան: Դատաւորը հրամայում է բռնել և իր մօտ բերել նրան: Երբ ֆարրաշները մօտենում են Մահմէդին, սա՝ հանելով ատրճանակը և ուղղելով դատաւորին՝ արձակում է: Սօլլաթ-Նիզամը, արիւնաշաղախ, վայր է ընկնում փորից վիրաւորված: Չարագործը փորձում է երկրորդ անգամ կրակել ատրճանակը, բայց ֆարրաշները բռնում են նրան, ձեռքից խլում ատրճանակը և սաստիկ ծեծում:

Իսկոյն ամբողջ շրջապատն իբարանցում է տիրում. ամեն տեղ թէ հեռագիրներով և թէ սուրհանդակներով բժիշկների են դիմում (այստեղ բժիշկ չը կայ), բայց ոչ մի տեղից ժամանակին օգնութիւն չէ հասնում:

Դիակը գիշերով տարվեց Մէշէդ՝ այնտեղ թաղելու: Իբարանցման ժամանակ անհետացրել են դատաւորի հրացանը, որը գանազան մեկնաբանութիւնների առիթ է տուել:

Սօլլաթ-Նիզամը. առողջ կազմի տէր, միջին հասակով բարի և համակրելի անձնաւորութիւն էր. նա իր պաշտօնը ստանձնել էր՝ մի քանի ամիս առաջ: Նրա եղեռնական մահը բոլորին էլ ցաւ է պատճառել:

Ոճրագործը խիստ հսկողութեան տակ է պահվում: Նա իր գործածի մասին առ այժմ ոչ մի ցուցմունք չէ տալիս՝ չը նայած ձեռք առնված ամեն տեսակ խիստ միջոցներին: Երևի նրան Մէշէդ կը տանեն քննելու:

Այսօր այստեղ ժամանեցին Թուրք և ռուս բժիշկներ:

Սօլլաթ-Նիզամի մահացումը կառավարչական շրջանում խիստ ճնշող տպաւորութիւն է թողել: Էլ-Դօն

ԱՐՁԱԳԱՆՔՆԵՐ ԹՈՒՐՔԱՀԱՅԱՍՏԱՆԻՑ

—

Վան, 20 յուլիսի

Սահմանադրութեան տարեդարձը տօնուեցաւ հոս յուլիս 11-ին մեծ շքեղութեամբ: Հայկավանքի գերեզմանոցի մէջ, նախ կուսակալի և կառավարական ամբողջ պաշտօնեաներու, զինուորականութեան և անհամար հայ և թիւրք քաղաքացիներու մասնակցութեամբ, մեծ հանդէս մը կատարուեցաւ:

Հ. Յ. Դ. Կուսակցութեան անդամներէն խօսեցան Լևոն Կանդօյեան հայերէն և Միհրան Միրաքեան թիւրքերէն: Դաշնակցականներէն խօսեցաւ Դաւիթ Փափազեան: Խօսեցան նաև իթթիհադականներէն ոմանք և զինուորական դպրոցի ուսանողներէն շատերը:

Հ. Ս. ոստիկաններ, հնչակեանները և իթթիհադականները դրօշակակիր կառքերու մէջ նստած թափօրին մասնակցեցան մեծ ցոյցերով: Իսկ դաշնակցականները պաշտօնապէս չմասնակցեցան:

Իթթիհադականները սահմանադրիր սամկավարներու և հնչակեաններու հետ շատ սիրալիր են:

Հայ թէ թիւրք գրագարանները զարդարուած և լուսավառուած էին: Նոյն օրը երեկոյեան նոր կուսակալը, որ ազնիւ անձնաւորութիւն կերևի, զինուորական և քաղաքացիական անձնաւորութեանց ընկերակցութեամբ այցելեց նախ «Մ. Աւետիսեան» ընթերցարանը և 20—25 վայրկեան սիրալիր կերպով տեսնուեցաւ վարչութեան անդամոց հետ և ընդունեց սուրճ: Այցելեց նաև հնչակեաններու և դաշնակցականներու գրադարանները:

Այցելութիւններ տեղի ունեցան հայ և թիւրք գրադարաններում ժողովրդի կողմէն փոխադարձ յարգանքներով: Յուսիկ

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ԶՈՒԲԱԼՕՎԵԱՆ ՄԱՆԿԱԿԱՆ ՀԻՒԱՆԴԱՆՈՑԻ ՀԻՄՆԱՐԿՈՒԹԻՒՆԸ

—

Ինչպէս անցեալ անգամ հաղորդեցինք, շաբաթ օր, օգոստոսի 8-ին, կայացաւ Զուբալօվեան մանկական հիւանդանոցի հիմնարկութիւնը:

Թիֆլիս քաղաքը մինչև այսօր չունէր քաղաքային հիւանդանոց, ոչ ևս մանկական: Շնորհիւ Մ. Արամեանցի նուիրատուութեան, որ յատկացրեց 100,000 րուբլի, քաղաքն ևս իր կողմից ծախսելով 60,000 ր. կարողացաւ Հալաբարում, Կախեթինսկայա կոչված փողոցի շրջանում, քաղաքային գետնի վրա կառուցանել մի մեծ և շքեղ հիւանդանոց, դիտութեան և տեխնիկայի վերջին պահանջների համաձայն: Այդ հիւանդանոցը դեռ չէ գործում, բայց նրա բացումը տեղի կունենայ եկող տարի և այն ժամանակ Թիֆլիս քաղաքը կունենայ մի գեղեցիկ հիւանդանոց 125 հիւանդների համար: Այդ հիւանդանոցի պահպանութեան տարեկան ծախսը հաշւած է մօտ 90,000 րուբլի, որից 25,000 ր. սպասվում է եկամուտ հիւանդանոցից, ունևոր հիւանդներից (50% չքաւոր հիւանդներ են ընդունվելու), մնացածը հոգալու է քաղաքը իր միջոցներից:

Սակայն Թիֆլիս քաղաքը չունի և յատուկ մանկական հիւանդանոց: Եւ ահա այդ պակասը լրացնում են Զուբալով եղբայրները, յատկացնելով 100,000 րուբլի, մանկական մի յատուկ հիւանդանոց հիմնելու: Հիւանդանոցը շինվելու է Արամեանցի հիւանդանոցի մօտ: Այդ հիւանդանոցի հիմնարկութիւնն էր, որ կատարվեց շաբաթ օր, ներկայութեամբ վարչական անձանց, քաղաքային վարչութեան անդամների և մի քանի ձայնաւորների ու մամուլի ներկայացուցիչների: Հիմնադրութեան հանդէսից յետոյ քաղաքագլուխ պաշտօնակատար Ալ. Խատիսեան հետևեալ ճառն արտասանեց.

«Այսօր մենք դնում ենք Զուբալովեան մանկական հիւանդանոցի հիմնարկութեան առաջին քարը. մենք օրհնում ենք հիմքն այն շինութեան, որի մէջ պէտք է փրկվեն մանկական կեանքեր, ուր մահվան ճիրաններից պէտք է խլեն մեր ապագայ քաղաքացիներին, ուր դռների վրա գծագրված է լինելու՝ «մտիր ամեն՝ ով որ բաղխում ես»: Եւ արդարև, վեհ ու գեղեցիկ է ապագայ հիմնարկութեան վիճակված գործը: Թիֆլիս քաղաքը պարտական է այս անհրաժեշտ հաստատութեան ծագումը Զուբալօվների մարդասէր ընտանիքին, որոնց անունը յաւիտեան արդէն կապված է երկու հոյակապ հաստատութիւնների հետ, որոնք Թիֆլիսի հպարտութիւնն են կազմում,—ժողովրդական տունը և տնանկների տունը: Զուբալօվների ընտանիքը առ միշտ արձանագրել է իր անունը քաղաքի իսկական քաղաքացիների ցուցակի մէջ, որոնք օգնութեան են հասել քաղաքացիների ամենաչքաւոր դասին, և շնորհապարտ քաղաքը ի նշան երախտագիտութեան յաւերժացրել է նրանց անունները՝ տալով քաղաքի փողոցներից մէկին «Զուբալօվեան» անունը: Բայց ամենաջերմ աղօթք Զուբալօվեան ընտանիքի հանգուցեալ անդամների հոգու հանգստեան և ապրողների երկարակեցութեան համար կառաքեն առ Բարձրեալը այն հարիւրաւոր և հազարաւոր մայրերը, որոնք յուսով բերելու են այստեղ իրանց հիւանդ երեխաներին: Յիշենք և մենք նրանց խորին յարգանքի խօսքով: Հիւանդանոցը կառուցանվում է «քաղաքային հիւանդանոցային քաղաքիկ» կոչված տեղի վրա, որ ունի 20,000 քառ. սաժէն տարածութիւն, որի վրա պէտք է շինվեն մի շարք հիւանդանոցային շինութիւններ: Ցանկանք, որ շուտով իրագործվի քաղաքի գծագրած ամբողջ յատակագիծը, որ Թիֆլիսի ազգաբնակութիւնը, որ այնքան տառապում է հիւանդանոցի պակասութեան պատճառով, կարողանայ հասնել այն իդէալին, երբ ամեն մի հիւանդացած քաղաքացի կարողանայ համարձակ գնալ հիւանդանոց, չը վախենալով մերժումն ստանալ: Քաղաքը անհագին կարիքներ և ծախքեր ունենալով, եղբարց Զուբալօվների պէս ազնիւ և մարդասէր նուիրատուներ կօգնեն քաղաքին լուծել հասունացած կարիքները և ձեռք բերել ապագայ սերնդի յաւերժական երախտագիտութիւնը: Ես քաղաքի ամբողջ ժողովրդի կողմից արտայայտում եմ խորին երախտագիտութիւն առատաձեռն նուէրի համար և խնդրում եմ աղօթել նրանց հանգուցեալ եղբօր՝ Ստեփան Զուբալօվի հոգու հանգստեան համար, որի անունով այսօր և յաւիտեան հիմնվում է հիւանդանոցը»:

Հիմնարկութիւնից յետոյ հանդիսականները հրաւիրվեցին նախաճաշի, ուր նոյնպէս ճառեր արտասանվեցին:

Յարգանք և պատիւ Զուբալով եղբայրներին, որոնք մինչև այսօր Թիֆլիս քաղաքին մօտ կէս միլիոն րուբլու նուէրներ արին, հիմնելով ժողովրդական տուն, տնանկների տուն և այժմ նաև մանկական հիւանդանոց:

ԿՈՄՍ ՏՕՏԼԵԲԵՆԻ ԱՐՁԱՆԻ ԲԱՑՈՒՄԸ

—

Օգոստոսի 5-ին Սեվաստոպօլում տեղի ունեցաւ կոմս Տօտլեբէնի արձանի բացման հանդէսը, որի մահվան քառասնհինգ ամեակը լրացաւ մի ամիս առաջ:

Տօտլեբէնի անունը պատկանում է այն գեներալների անունների փոքրաթիւ շարքին, որոնց զինուորական ծառայութիւնները լաւ հասկանալի են ոչ միայն մասնագէտներին, այլ և հասարակութեան լայն խաւերին: Երկու անգամ նրան վիճակվեց խոշոր դեր խաղալ, այն է՝ Ղրիմի պատերազմում նա էր ղեկավարում ինժեներային բոլոր աշխատանքները Սևաստոպօլի պաշտպանութեան ժամանակ և կարճ միջոցում, նիւթական չնչին միջոցներով, կարողացաւ կատարելապէս անպաշտպան հարաւակողմից ստեղծել առաջնակարգ բերդ, որը 11 ամիս կարողացաւ դիմանալ դաշնակից զօրքերի պաշարմանը: Վերջին ռուս-թիւրքական պատերազմի ժամանակ Տօտլեբէնն հրաւիրվեց պատերազմական գործողութիւններին բեմը համեմատաբար ուշ, այն ժամանակ, երբ սարսափելի կորուստներով Պլէվնայի յետ մղված գրոհը ցոյց տուեց, թէ որպիսի բարդ գործողութիւններ են հարկաւոր այդ բերդի դիմադրութիւնը ընկճելու համար: Տօտլեբէնն ղեկավարում էր այդ գործողութիւնները, և նրա գլխաւոր ծառայութիւնն այն էր, որ համոզեց, թէ անհրաժեշտ է տևողական պաշարումն և պէտք է հրաժարվել գրոհ տալու փորձերից, որոնց նպատակն է միայն անպատակ արիւնհեղութիւն: Դէպքերը կատարելապէս հաստատեցին Տօտլեբէնի տեսակէտի ճշդութիւնը և համարեա երեք ամիս շարունակվող պաշարումից յետոյ Օսման փաշայի զօրքը ստիպված եղաւ անձնատուր լինել, որով և վճռվեց պատերազմի վիճակը: Պլեվնայի անկումից յետոյ Տօտլեբէնն արդէն անմիջական մասնակցութիւն չունեցաւ պատերազմական գործողութիւններին, որովհետև արևելեան զօրաբաժնի հրամանատար նշանակվեց, որի դերը չէգոք պաշտպանողական բնաւորութիւն ունէր:

Խաղաղութեան դաշն կապելուց յետոյ 1879—1880 թ. Օդէսայի գեներալ-նահանգապետ նշանակվեց և կարճ ժամանակամիջոցում հռչակվեց իր վարչական խստութիւններով: Ապագայ սերնդի երախտագիտութեան իրաւունք նա ձեռք բերեց բացառապէս պատերազմի դաշտում և ոչ թէ վարչական ասպարէզի վրա: («Р. В.»)

ՏԵՂԵԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ԳԱՒԱՌԻՑ

—

Մեծ-Ղարաքիլիսա, 5 օգոստոսի

Այսօր, առ. ժամը 12-ին, տեղիս ռուսնդայում Ե. Ֆրանգեանը ինտելիգենտ հասարակութեան առաջ դասախօսեց «Ի՞նչ է փիլիսոփայութիւնը» թեմայի մասին:

Մի քանի համոզեցուցիչ խօսքերով ջրելով տիրող այն կարծիքը, թէ փիլիսոփայութիւնը դատարկագլուխ մարդկանց մտքի արտայայտութիւնն է, ապացուցեց նրա պատւաւոր և գլխաւոր տեղը ժամանակակից գրական գիտութիւնների շարքում:

Մի համառօտ ակնարկ ձգեց Պիֆագօրի, Սօլօնի, Թալէսի՝ այդ անտիկ փիլիսոփաների աշխարհահայեացքի և մտածելակերպի վրա: Նոյն ռուսնդօյում, ամսիս 7-ին և

Բ Ա Ն Ա Ս Ի Ր Ա Կ Ա Ն

ՍԿԱՆԴԻՆԱՒԵԱՆ ԱՇԽԱՐՀԻՑ

Դ. *)

Յուլիսի 3-ն է: Պատահմամբ գտնվում եմ Շվեդիայի երկրորդ քաղաքում, որ կոչվում է Գէօտէբօրգ և ունի 160,000 բնակիչ: Այստեղ միայն երկու ժամ պիտի մնամ և ուրեմն պէտք է աշխատել սովորականից մի քիչ աւելի արագ շարժվել՝ քաղաքն աչքից անցնելու համար: Ես առաջուց իմ մի բարեկամին խնդրել էի, որ երկաթուղու կայարանում ինձ դիմաւորեն և քաղաքի նշանաւոր մասերն ինձ ցոյց տան, որովհետև յոյս չունէի, որ այդ քաղաքն այցելելու ուրիշ աւելի յարմար առիթ պիտի ունենամ:

Ինձ դիմաւորում է մի նախկին պոլիցիական, որ ամբողջ 30—32 տարի ծառայել էր այստեղի ոստիկանական կազմի մէջ և հետևապէս լաւ ծանօթ էր քաղաքի ամեն կողմերին:

Նախ և առաջ ես կամենում էի տեսնել նաւահանգիստը, ուր ամեն ազգութեան նաւեր ու դրօշակներ կարելի է տեսնել: Գէօտէբօրգն ընկած է Շվեդիայի արևմտեան եզերքին և ծովային հաղորդակցութիւն ունի աշխարհի ամեն կողմերի հետ:

Այդ օրերը Գէօտէբօրգում նաւամատուցային գործաւորները գործադուլ էին յայտարարել: Նաւերը չէին դատարկվում և չէին բեռնաւորվում: Դրութիւնը ծանր էր: Այդ պատճառով շոգենաւային ընկերութիւնները կամ դրանց կապալառուները 4—500 գործաւորներ էին բերել տուել Անգլիայից անհրաժեշտ գործերը կատարելու համար: Գործադուլ յայտարարած գործաւորներն աշխատել էին անգլիացիներին խանգարել. ոստիկանութիւնը միջամտել էր և հետևապէս ընդհարումներ էին տեղի ունեցել գործաւորների և ոստիկանութեան միջև:

Դա՛ էր պատճառը, որ նաւահանգիստն առանձնապէս գրաւում էր իմ ուշադրութիւնը:

Մենք գնացինք դէպի այդտեղ: Մարդատար շոգենաւերի մօտից անցնելուց յետոյ մօտեցանք ապրանքատար շոգենաւերի կայարանին: Այդտեղ կանգնած էին ոստիկաններ: Մեր անցնելու ժամանակ դրանցից մէկը մօտեցաւ մեզ, քաղաքավարի կերպով ձեռքը գլխարկին տարաւ և ասաց, որ այդտեղով անցնելն արգելված է: Բայց երբ իմացաւ, որ ես օտարական մէկն եմ և հետևապէս տեղի ունեցած դէպքերի հետ ոչ մի կապ չունեմ, թողեց որ մեր ճանապարհը շարունակենք:

Առաջնորդս ցոյց տուեց ինձ այն ահագին պահեստի շինութեան խանձուածքները, որ գործադուլաւորները 2—3 օր առաջ կրակել էին և որ մինչև հիմքը այրվել էր:

Մենք առաջ էինք գնում: Միմեանց բաւական մօտ կանգնած էին ոստիկաններ: Ընկերս ցոյց տուեց ինձ մի թաղապետ, որի գլուխը երկու օր առաջ քիչ էր մնացել ջախջախվէր գործադուլաւորների կողմից ձգված քարով: Անգործ բանուորները պատյա էին գալիս ամենուրեք, բայց որոշված սահ- [illegible]

Սակայն անգործութիւնը և դրա հետ անմիջական կապ ունեցող քաղցը սոսկալի մի թշնամի է: Գործաւորները դատապարտված էին անգործութեան ոչ միայն Գէօտէբօրգում, այլ և ուրիշ ծովեզերեայ քաղաքներում, և այդ՝ ոչ թէ իրանց կամքով, այլ սոցիալ-դեմօկրատական բանուորական միութիւնների հրամանով: Եւ որովհետև այդ անգործները անգլիացի բանուորներին նկատում էին որպէս իրանց թշնամի, այդ պատճառով աշխատում էին նրանց վնասել, վախեցնել և հեռացնել, որպէսզի գործատէրերը, ստիպված, համաձայնվէին իրանց բոլոր պահանջներին:

Բայց նախ մի քանի խօսք Շվէդիայի բանուորական միութիւնների մասին ընդհանրապէս և սոցիալ-դեմօկրատական արհեստակցական կազմակերպութիւնների մասին մասնաւորապէս:

Սօցիալ-դեմօկրատները այս երկրում մի քանի տասնեակ տարիներ է, որ գոյութիւն ունեն: Նրանք կատարեալ ազատութիւն են վայելում, երբ մնում են պատշաճ սահմանների մէջ: Նրանք ունեն իրանց պաշտօնական թերթերը և բոլոր քաղաքների և նոյն իսկ շատ գիւղերի մէջ իրանց յատուկ ժողովատեղիները, որ յայտնի են Folkets hus (ժողովրդի տունը) անունով: Այն օրերը, երբ ժողովներ պիտի տեղի ունենան, այդ շինութիւնների վրա ծածանվում է կարմիր դրօշակը, իսկ պատերին կպցված են լինում կարմիր աֆիշներ:

Երբ դեռ շարժումը նոր էր, այստեղ էլ սոցիալ-դեմօկրատները կրկնում էին, թէ կրօնը անձնական բան է (religionen priva- [illegible] թիւնը կրօնական հարցերի մէջ չէ խառնըվում, այլ ամեն մի անդամ կարող է կրօն ունենալ կամ չունենալ: Այդ ժամանակ համարեա բոլոր բանուորները միացան կազմակերպութեանը:

Սակայն երբ այդ շարժման գլուխը կանգնած մարդիկ տեսան, որ իրանց անդամների թիւը շատացաւ և որ իրանք ոյժ և ազդեցութիւն ունեն բանուորների վրա, այն ժամանակ այդ ազատութեան քօղը դէն ձգվեց, և ահա արդէն քանի տարի է, որ սոցիալ-դեմօկրատների բոլոր շարքերից լսվում է այս նշանաբանը. «Bort med religionen!» (Թող կորչի կրօնը), և այդ ուղղութեամբ առաջին ձայն տուողն իրանց պաշտօնական թերթն է եղել:

Կրօնի դէմ պատերազմն սկսվելուց յետոյ կրօն ունեցող բաւական շատ գործաւորներ հալածվել են քաղաքից քաղաք և գիւղից գիւղ և ոչ մի տեղ գործ գտնել չեն կարողացել, որովհետև ամենուրեք սոցիալիստները յայտարարել են, որ եթէ այդպիսիներ գործի մէջ ընդունվեն, իրանք գործելուց պիտի հրաժարվեն:

Այդ հանգամանքն է եղել պատճառը, որ թէ Շվէդիայում և թէ այլ եւրոպական երկիրներում կազմակերպվել են ոչ-սոցիալիստական բանուորական միութիւններ, որոնք անցեալ տարի մի կոնգրես ունեցան Շվէյցարիայում:

Բացի դրանցից սոցիալիստներից վերջերս բաժանվել են նաև երիտասարդ-սոցիալիստները, որոնց ծրագիրը մօտենում է սոցիալ-յեղափոխականների ծրագրին:

Բայց դառնանք գործադուլին:

[illegible] է: Բան-ւորական միութեան օգնութեան կասսան դատարկվել էր. մանաւանդ ընտանիքաւոր բանուորների դրութիւնը շատ ծանր էր. երեխաները հաց էին պահանջում, իսկ միութիւնը գործելու իրաւունք չէր տալիս: Այդ պատճառով բանուորներից շատ շատերը հեռանում էին միութիւնից և, որպէս անկախներ, այս ու այն կողմերում գործ ճարում իրանց համար:

Սակայն երիտասարդ-սոցիալիստների համար բանուորների միութիւնից հեռանալը ցանկալի երևոյթ չէր: Նրանք աշխատում էին առանց միջոցների մէջ խտրութիւն դնելու ստիպել անգլիացիներին հեռանալ, իսկ գործատէրերին խոնարհվել սոցիալիստների միութեան միջոցների առջև: Եւ ահա այդ նպատակով վերոյիշեալ անցքերը տեղի ունենալուց մի քանի օր յետոյ Մալմէօ քաղաքում պայթեց առաջին ռումբը Շվէդիայում՝ ձգված այն նաւը, որտեղ բնակվում էին բանուոր անգլիացիները:

Հետևանքը մի սպանված և 7—8 վիրաւոր էր՝ մի թիւ, որի վրա Ռուսաստանում այլևս ոչ ոք ուշադրութիւն չէ դարձնում: Սակայն այստեղ ամբողջ երկիրը տակնուվրա եղաւ. ամեն գոյնի և ուղղութեան թերթեր երկար մանրամասնութիւններ ու խմբագրականներ գրեցին. ամբողջ ոստիկանութիւնը ոտի կանգնեց, և թէև չարագործը վաղուց արդէն աներևութացել էր, այնուամենայնիւ նրան քննեցին, նրան օգնողներին գտան, մի քանի ժամանակ առաջ զանազան տեղեր գոյացված ռաժանակի գաղտնիքը յայտնվեց, և սոցիալ-դեմօկրատները կորցրին հազարաւոր անդամներ և ժողովրդի համակրութեան փոխարէն վատ- [illegible]

*) Տե՛ս «Մշակ» № 172.

8-ին Ս. Կանայեանը դասախօսելու է «Քաջանց տան» (Արշակունեաց) նիւթի մասին:

Մ. Ղազարեան

Խնձորեակ գիւղ (Զանգ. գ.), 29 յուլ. Դարձեալ գայլերը երևան եկան մեզանում. նրանց հասցրած վնասներն օրըստօրէ մեծանում են: Դեռ մի քանի օր սրանից առաջ, գայլերի մի վոհմակ յարձակվեց Ալիղուլի Թուրքաբնակ գիւղի անասունների վրա և, սպանելով մի եզ, մի գոմէշ (մեծ հորթ), մի էշ ու մի քուռակ, անհետացաւ շրջակայքի մացառուտներում: Իսկ ամսիս 26-ին նոյն վոհմակը պատառոտեց մեր գիւղացիներին պատկանող մի էշ և մի եզ. մինչև վերջին տարիներս մեր կողմերը գազաններ չէին երևում, բայց ահա երկրորդ տարին է, ինչ գայլեր են լոյս ընկել ու մեծամեծ վնասներ հասցնում առանց այն էլ քայքայված գիւղացիներին:

Զանգեզուրը երաշտից այրվում է: Սաստիկ տօթը խիստ նպաստում է գիւղումս տարածված քութէշ հիւանդութեան: Մեռնող երեխաների թիւը օրէ-օր մեծանում է: Մեծերի մէջ կան նաև փորացաւ և տենդ հիւանդութիւններ. իւրաքանչիւր քայլափոխում գիւղի փողոցներում կը հանդիպէք գիւղի հիւծված ու քայքայված մարմիններին:

Գողերի խմբակներն էլ միւս կողմից են նեղում խեղճ գիւղացիներին: Յուլիսի 24-ին սարից քշել տարել են չորս գոմէշները, տէրերին թողնելով ողբ ու լացի մէջ:

Գիւղիս դպրոցը շատ անմխիթար ու ցաւալի վիճակի մէջ է գտնվում:

Յ. Մելքումեան

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

◆ Արդէն Թիֆլիսի բոլոր զօրամասերից մի-մի վաշտ մեկնում են Գօնիօ՝ Արևելեան Կովկասի նուաճման 50-ամեայ հանդէսներին մասնակցելու համար: Կովկասի Փոխարքայ կոմս Ի. Ի. Վօրօնցով-Դաշկովը Գօնիօում կը լինի օգոստոսի 22-ին: Թիֆլիսում այս օրերս լոյս կը տեսնէ մի պատմական տեսութիւն Դաղստանի և Չեչնի կռիւների մասին: Այդ բրօշիւրը բաժանելու են բոլոր զօրամասերի մէջ:

◆ Այս տարի թռչուններն համարեա մի ամիս առաջ են մեկնում իրանց տեղերը: Օգոստոսի 8-ի գիշերը Թիֆլիսի վրայով անցան վայրենի սագեր, կարապներ և ճահճային այլ թռչուններ:

◆ Կիրակի, ամսիս 9-ին, Թիֆլիսում տեղի ունեցաւ երկրորդ Պետական Դումայի անդամ, Թիֆլիսի նահանգի ներկայացուցիչ Սէվէրեան Մօխէձէվիչ Ջուղելու թաղումը, հոծ բազմութեան ներկայութեամբ, որի մէջ աչքի էին ընկնում տեղական և դրսից եկած ինտէլիգենցիան, մամուլի ներկայացուցիչները, հայ, վրացի և ռուս հասարակական գործիչներ, բանւորներ: Ջուղելին ծնվել է Քութայիսի նահանգի Ջիմերի գիւղում, 1874 թւին: Սկզբնական կրթութիւնը ստացաւ տեղական գիւղական դպրոցում, ապա անցաւ Քութայիս, ուր մի առ ժամանակ մնալով, Թիֆլիս եկաւ և մտաւ վրաց հոգևոր սեմինարիան, ուր չաւարտեց ուսումը: Արձակվելով, այնուհետև հանգուցեալը իրան նուիրեց հասարակական գործունէութեան և սկսեց աշխատակցել նախ «Իվէրիա» լրագրին, ապա «Ցնօբիս Փուրցելին» և վերջը, երբ կազմվեց այսպէս կոչված «մէսամէ դասիստների» (երրորդ դասակարգականներ) խումբը, որոնց ձեռքը անցաւ «Կվալի» շաբաթաթերթը, անդադար, մինչև թերթի դադարումը, սկսեց աշխատակցել վերոյիշեալ շաբաթաթերթին և անմնացորդ կերպով մասնակցել հասարակական և գլխաւորապէս բանւորների դատի պաշտպանութեան նուիրված գործունէութեան: Ապա աքսորվելով Ռուսաստանի ներքին նահանգները նա վերադարձաւ աքսորից հոկտեմբերի 17-ի մանիֆեստի շնորհիւ և ապա 1907 թւին. ս.-դեմօկրատական կուսակցութեան ագիտացիայով, ընտրվեց Թիֆլիսի նահանգի ազգաբնակութեան կողմից երկրորդ Պետական Դումայի անդամ, ուր նա մտաւ ս.-դեմօկրատ. ֆրակցիայի մէջ: Երկրորդ Պետական Դումայի արձակումից յետոյ հանգուցեալը, ի թիւս այլ ս.-դեմօկրատ դեպուտատների մեղադրվելով պետական դաւաճանութեան մէջ, պիտի ձերբակալվէր, սակայն կարողացաւ ազատվել ոստիկանութեան ձեռքից և մինչև ներկայ տարվայ մայիսի 5-ը գաղտնի կերպով ապրում էր Թիֆլիսում: Նրան ձերբակալեցին «Ձվէնի Ազրի» խմբագրատանը և անձնաւորութիւնը ստուգելուց յետոյ բանտարկեցին Մետեխի բանտում, ուր և կնքեց իր մահկանացուն, կարճատև հիւանդութիւնից յետոյ, օգոստոսի 6-ին: Դագաղի վրա դրված էին բազմաթիւ պսակներ, զանազան գործարանների բանւորների և անձանց կողմից. Թաղմանը ներկայ էր և երրորդ Պետական Դումայի անդամ Գէգէչկօրին: Հանգուցեալը թողեց կին և չորս փոքրահասակ զաւակներ, առանց միջոցների:

◆ Ուսուցիչների և պրակտիկանտների մի խումբ, որ լսում էր Թիֆլիսում մեղուապահութեան կուրսեր, բաղկացած տասնհինգ հոգուց, դիմել էր Ա. Քալանթարին կարդալու նրանց համար կաթնատնտեսութիւնից մի քանի զրոյցներ: Այսօր, երեքշաբթի, ժամը 6½-ին, Կովկասեան Գիւղատնտեսական Ընկերութեան մէջ տեղի կունենայ այդ զրոյցը, որին կարող են ներկայ լինել և ուրիշ ցանկացողներ:

◆ Ճանապարհին է և օգոստոսի 13-ին Թիֆլիս կը հասնի քաղաքագլուխ իշխ. Վ. Չերքեզովը:

◆ Մենք հաղորդել էինք «Մշակի» № 170-ում, թէ Վարագայ դպրոցի տեսուչ Ա. Դարբինեանը Վանից Թիֆլիս է եկել «Հայրիկեան ֆօնդի» խնդրով: Այժմ լսում ենք, որ նա ներկայացել է Վեհ. Կաթողիկոսին և յանուն Վարագայ հոգաբարձութեան (և ոչ թէ Վանայ վարչութեան, ինչպէս սխալմամբ յիշել էինք «Մշակի» յիշեալ թւում) խնդրել է, որ «Հայրիկեան ֆօնդի» մասին մի կարգադրութիւն լինի և, քանի որ Վարագայ յօբելեանի առիթով կարելի է մի գումար հայթայթվի Վարագայ համար, նպատակայարմար կը լինի ֆօնդն էլ այդ գումարին միացնել Վարագում գիւղատնտեսական կուրսեր հիմնելու և մի քանի գիւղատնտեսական գործիքներ գնելու համար: Վեհափառը ուրախութեամբ ընդունել է Վարագայ հոգաբարձութեան այդ առաջարկը և խոստացել է այդ մասին իր աջակցութիւնը: Վեհ. Կաթողիկոսը նաև իր հովանաւորութեան տակն է առել Վարագայ դպրոցի յօբելեանը և աւելի արդիւնաւոր դարձնելու նպատակով առաջարկել է յօբելեանական տօնը գարնանը կատարել: Գիւղատնտեսական դպրոցի գաղափարը Վարագայ համար շատ նպատակայարմար է. երբ Վեհ. Կաթողիկոսը իր աջակցութիւնը խոստացել է, մենք հաւատում ենք, որ իրականացնելու համար շատ էլ դժուարութիւններ չը կան: Ա. Դարբինեանը շուտով պիտի մեկնի դէպի Բագու, Նոր-Նախիջևան, Րօստով Դ./Վ. միևնոյն միսսիայով և այնտեղից կրկին Թիֆլիս և Էջմիածին պիտի վերադառնայ, իսկ սեպտեմբերին կրկին իր պաշտօնատեղին պիտի գնայ:

◆ Ինչպէս լսել է «Т. Л.»-ը, մանր առևտրականների Թիֆլիսի ընկերութիւնը մտադիր է հիմնել մանր վարկի ընկերութիւն:

◆ Յուլիս ամսվայ ընթացքում Փոթի քաղաքի նաւահանգստից արտասահման է արտահանված 5,380,000 պուդ մարգանեց և 62,250 պուդ եգիպտացորեն:

◆ Այս տարի Կարսի և Հին-Նախիջևանի շրջաններում ցորենի բերքը շատ առատ է:

◆ Այս օրերս աւարտվել են նոր հեռագրական գծերի կառուցման աշխատանքները Արդահանի, Օլթիի և Կարսի, Թիֆլիսի ու Կարսի և Թիֆլիսի ու Ալէքսանդրապօլի միջև:

◆ Թիֆլիս եկաւ և մեկնեց Լագօդաղ ծխախոտի մշակման մասնագէտ Բեռլինի համալսարանի պրոֆէսօր Բուսսէ Կովկասի ծխախոտի արդիւնաբերութեան պայմանների հետ ծանօթանալու համար: Պրոֆէսօրը նոյն նպատակով Լագօդաղից անցնելու է Սուխումի և Ղուբայի շրջանները:

◆ Երգիչ Ամիրջան հինգշաբթի օրը Զուբալովեան ժողովրդական տանը կը տայ մի նուագահանդէս, ուր ինքը Ամիրջանը կերգէ հայկական և եւրոպական երգեր: Համերգը, կարելի է ասել, յատկապէս ժողովրդի աւելի աղքատ խաւերի համար է, և յարգելի երգիչը, ընդառաջ գնալով այդ ցանկութեան, լիակատար պատրաստակամութիւն է յայտնել տալ վերոյիշեալ համերգը, որի գները նշանակված են 4—50 կ.: Ամիրջանը մի համերգ ևս կը տայ շաբաթ օրը Կօջօրում:

◆ Առևտրական բարձր ինստիտուտի, Ս. Վլադիմիրի համալսարանի, կայսերական պօլետեխնիկումի և կանանց բարձր դասընթացքների էքսկուրսիաների կազմակերպիչը յայտնում է ի գիտութիւն ուսանողների, որոնք կը ցանկանան վերադառնալ Կիէվ, շտապել վճարելու 5 ր.: Գրվելու վերջին օրը օգոստոսի 17-ն է: Մեկնումը օգոստոսի 22-ին: Դիմել Օզուրգէթ, Գէօրգի Դումբաձէին:

◆ Բաթումի Չրանցքի ջուրը բակտէրիօլօգիական քննութիւնից յետոյ երևացել է ազատ խոլերայի վիբրիօններից:

◆ Օգոստոսի 20-ի մօտերը Թիֆլիսում տեղի կունենան հեծելազօր գնդերի ձիարշաւներ:

◆ Միտք է յղացել Թիֆլիսում հիմնել հանրակացարան Թիֆլիսում սովորող գաւառացի պօստ-հեռագրական ծառայողների երեխաների համար. հանրակացարանի պահպանութեան ծախքերը հոգալու են երեխաների ծնողները:

◆ Առևտրական կրթութիւն տարածող ընկ. վարչութեան արձան. որոշման համաձայն, «Երկսեռ Առևտրական Դպրոցը» (1-ая Тумановская ул., № 13) բացվում է սեպտեմբերի 1-ից: Առանց քննութեան ընդունվում են՝ տարրական դպրոցաւարտները՝ առաջին դասարան, իսկ քաղաքային 4-դասեան դպրոցների շրջանաւարտները՝ չորրորդ դասարան. միւսներն ընդունվում են քննութիւնից յետոյ: Առևտրական դպրոցի տեսչի ժամանակաւոր պաշտօնակատարութեան համար միաձայն ընտրվել է՝ Իվ. Զախ. Տէր-Ստեփանեանը, որին յանձնարարված է կազմել ուսուցչական խումբ և գտնել յարմար բնակարան դպրոցի համար: Ուսման տարեկան վճարը որոշված է 80 ր.: Աշակերտների ընդունելութեան ժամանակ առաւելութիւն է տրվում ընկերութեան անդամների որդոց: Ընկերութեան անդամները տարեկան վճարում են, յօգուտ ընկերութեան, 10 ր. ոչ պակաս: Առևտրական դպրոցին կից բացվում են երեկոյեան առևտրական դասընթացքներ չափահասների համար:

◆ Ս. ք. Տէր-Յովհաննիսեանը Ստաւրօպօլից խնդրում է մեզ յայտնել, որ այնտեղի հայոց ուսումնարանի համար արդէն հրաւիրված է ուսուցիչ:

◆ Ուսուցիչ Յովհ. Դաւթեան Սուրամից գրած իր մի նամակով խնդրում է մեզ տպել հետևեալը. «Ի նկատի ունենալով, որ Վրաստանի և Իմերեթի թեմի զանազան գիւղերում, գիւղաքաղաքներում, նոյն իսկ գիւղերում,—ինչպէս օրինակ՝ Գօրի, Քութայիս, Սուրամ, Ցխինվալ, Սաչխերէթ, Ջխար, Դուշէթ,—հայերը բացառապէս վրացախօսներ են, ուստի առաջարկում եմ Կ. Հ. Բարեգ. Ընկ. և այլ հայկական ընկերութիւններին թարգմանել վրացերէն իրանց կանոնադրութիւնները և դրանով հնարաւորութիւն տալ այդ տեղերի վրացախօս հայերին ճիւղեր բանալ իրանց մէջ»:

◆ Այսօր «Ինտէրնացիօնալ» այգում յօգուտ Թիֆլիսի ուսանողական միութեան տեղի կունենայ զբօսանք համերգային բաժնով: Սկիզբն է երեկոյեան ժամը 8½-ին:

◆ Բագուի լրագիրները հաղորդում են, որ Հաջի Զէյնալ Թաղիևը այս օրերս առաջարկել է քաղաքապետի միջոցով գնել իրանից գանձարանի համար նրա նախկին Ջրաղացի շինութիւնը, որ այժմ յարմարեցված է բանտի համար, 400,000 րուբլով, վճարելով այդ գումարը հանգուցմամբ 10 տարվայ ընթացքում և տոկոսիքով: Քաղաքապետը այդ մասին միջնորդութիւն է յարուցել բանտային գլխաւոր վարչութեան մօտ:

◆ Ստացանք Հարտման Ռուգանի «Իրաշրջանների վերածած թեաբանական խնդիրների ժողովածու», Դ. տարվայ դասընթացք: Փոխ. Յ. Տէր-Միրաքեան, գ. 35 կօպէկ:

◆ Ստացանք հետևեալ նոր գրքերը 1) Դասընկեր, Ա. տարի (այբբենարան ընթերցարան), կազմեցին Արշ. Ջիլինկարեան և Տիգրան Ռաշմաճեան, պատկերազարդեց Գ. Երիցեան, Թիֆլիս, տպարան օր. Ն. Աղանեանի, գինն է կազմած 50 կ., 2) «Всемирная исторія рабства» (Ստրկութեան համաշխարհային պատմութիւնը) դոկտոր Ալ. Ա. Կաճկաճեանի, երկրորդ հրատարակութիւն, Մօսկվա, գինն է 1 ր.: Իր ժամանակին առանձին կը խօսենք այս գրքերի մասին:

◆ Երկրագործութեան դեպարտամենտը Ալ. Քալանթարի տրամադրութեան տակ է դրել 2500 րուբլի գիւղատնտեսական բովանդակութեան 50 կինեմատօգրաֆի ժապաւէններ պատրաստելու համար:

◆ Այս օրերս վերջացան կովկասեան շերամապահական կայարանին կից հաստատված ամառնային մեղուաբուծական դասընթացքները: Ունկնդիրների թիւը հասաւ 50-ի, մեծ մասամբ ուսուցիչներից:

◆ Նովօրօսիյսկից գրում են «Т. Л.»-ին, որ ճանապարհների հաղորդակցութեան մինիստրը Կովկաս չի մտնի Պետերբուրգ վերադառնալու ժամանակ:

◆ Բօրչալուի գաւառի Բէշթաշէն գիւղում երևացել է ինչ-որ հիւանդութիւն, որից եղել են մահացութեան դէպքեր: Բժշկական օգնութիւնը բացակայում է: Բժիշկներ չը կան:

◆ Քութայիսի նահանգապետ Սլավօչինսկին վերադարձել և ստանձնել է իր պաշտօնը:

◆ Մենք անցեալ անգամ հաղորդեցինք, որ Կովկասի ռէվիզիան կը սկսվի ներկայ տարվայ հոկտեմբերին, և որ ռէվիզիան կը կատարէ սենատոր Կուզմինսկին: Մայրաքաղաքի լրագիրներն այժմ յայտնում են, որ կոմս Ի. Ի. Վօրօնցօվ-Դաշկօվ շատ է ուզում, որ ռէվիզիան աւելի շուտ սկսվի, որովհետև դրանով կը հերքվեն յափշտակութիւնների լուրերը Կովկասում:

◆ Մայրաքաղաքի լրագիրները հաղորդում են, որ ժողովրդական լուսաւորութեան մինիստրը թոյլատրեց տ. Զինաիդա Վենգերօվային բանալ Պետերբուրգում կանանց բարձրագոյն բժշկական ինստիտուտ: Ունկնդրուհիների ընդունելութիւնը տեղի կունենայ ներկայ տարվայ աշունից:

◆ Բժշկապետ Մացէևսկի դիմել է ժողովրդական լուսաւորութեան մինիստրութեանը՝ խնդրելով թոյլատրել նրան բանալ Պետերբուրգում կամ Արևմտեան-նահանգների քաղաքներից մէկում մասնաւոր բարձրագոյն բժշկական ինստիտուտ: Նոր ինստիտուտի կանոնադրութեան մէջ նախատեսնվում է երկու սեռի անձանց ուսուցումը: («Нов. Русь»)

◆ Օգոստոսի 4-ին Լիբավա տարան մօտ 50 կալանաւորների, որոնք մեղադրվում են սօցիալ-դեմօկրատական կուսակցութեանը պատկանելու համար: Նրանց գործը կը քննվի զինւորական դատարանում: («Н. Р.»)

◆ Պետերբուրգի համալսարանում շարունակվում է խնդիրքների ընդունելութիւնը մինչև օգոստոսի 20-ը: Առայժմ 2650 վականսիայի վրա 1570 խնդիրքներ են տրված:

ՄԱՄՈՒԼ

«Մշակի» հասուն ընթերցողները ծանօթ են «Հայրենիք» անունով թերթի հետ, որ տարիներ առաջ հրատարակվում էր Կ. Պօլսում Յովհաննէս Շահնազարի և Արփիար Արփիարեանի խմբագրութեամբ և որն յետոյ փակվեց, երբ խմբագիրները ստիպվեցին համիդեան հալածանքից խոյս տալ Եւրոպա:

Յեղափոխութեան դիմակի ներքոյ գործող հրէշաւոր ոճրագործներ թոյլ չը տուին Արփիարին տեսնել ազատութեան արշալոյսը, որ ծագեց նրա հայրենիքի վրա, և հնչեցնել նորից Թիւրքիայի հայութեան ականջին իր գոռ ձայնը, վերսկսելով «Հայրենիք» թերթը, որ այնքան մեծ աջողութիւն և համակրութիւն էր գտել Թիւրքիայի հայերի մէջ:

Այսօր այդ բաղդին արժանացել է նրա ընկերակից Յովհաննէս Շահնազարը, որ վերսկսել է «Հայրենիքը»: Բայց կը լինի՞ նա Արփիարի «Հայրենիք», թէ՞ նա ևս զոհ կը գնայ վերջ ի վերջոյ այն հոսանքին, որ այնքան անհաւոր վնաս պատճառեց հայ գրականութեանը և մտքին՝ դարձնելով մամուլը զուտ կուսակցական, նեղ, գծուծ շահերի հանդիսարան,—այդ ցոյց կը տայ ապագան: Առ այժմ կարող ենք ասել, որ նա խմբագրվում է մշակված ձեռով և հետաքրքրական բովանդակութեամբ: Մաղթենք, որ Արփիարի հոգին սաւառնի նոր թերթի ուղղութեան վրա:

ՆԱՄԱԿ ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԵԱՆ

Թիֆլիս, 6 օգոստոսի

Գանձակի ս. Յովհաննէս եկ. ծխակ. դպրոցի հոգաբարձութիւնը դարձեալ հանդէս է եկել իր երեսը պարզելու (տես «Մշակ» № 170) «Մշակի» № 150-ում գրած իմ պատասխան-նամակի առաջ: Սակայն նա, իմ հրապարակած փաստերը,—որոնք հիմնված էին ծխական ժողովների, արձանագրութիւնների, գրաւոր բողոքների և այլ պաշտօնական գրագրութիւնների վրա (տես «Մշակ» № 150) և որոնցով նսեմանում էր հոգաբարձութեան մի տարվան գործունէութիւնը,—անուանելով «շինծու փաստաբանութիւն», անցնում է իր կայացրած այն ապօրինի և անհիմն որոշումներին, որոնց մասին նոյնիսկ, յուլիսի 11-ի գրութեամբ, թեմական դպրոց. խորհուրդն ևս իր բացասական խօսքն է ասել: Պարոնայք հոգաբարձուներ, չէ՞ որ դուք ինձանից

տակեցին դրա զգլանքը:

Սօցիալիստներին այստեղ սաստիկ քննադատում են: Սօցիալիստների գործադրած միջոցները պախարակում են. նրանց ասելով սօցիալիստները կատուի պէս կարողանում են իրանց ճանկերը ներս քաշել, երբ հանգամանքներն ստիպում են այդպէս անել. սակայն գիտեն նաև իրանց որսը փարատել գայլի կատաղութեամբ, երբ իրանց կազմակերպութեան շահերին վնաս է սպառնում: Նրանք բոլոր երկիրների մէջ ամեն ջանք ի գործ են դնում մահվան պատիժը վերացնել, որպէս զի իրանց անդամներն աւելի անվախ, յաճախ և համարձակ կերպով իրագործեն տէրրօրը, գործադրեն մահվան պատիժները: Եւ այդպիսով սօցիալ-դեմօկրատներն իրանց բոլորովին ապահով զգան, երբ ժողովվում են ոչ-սօցիալիստներին դատապարտելու համար:

Նորերս ձերբակալված մի երիտասարդ սօցիալիստ Հիւսիսային Շվէցիայում մի ճառի մէջ ասել է. «Մենք, գործաւորներս, պարտ չենք հնազանդվել օրէնքին մեր ուժից աւելի, որովհետև մենք չենք ստեղծել օրէնքը, այլ դա գոյութիւն է ստացել կապիտալիստների կողմից ժողովրդին ճնշելու համար: Բանւորի պարտականութիւնն է ծածկել քաղաքական յանցանքները և երբէք կառավարութեանը չօգնել, երբէք չը տալ այնպիսի մի վկայութիւն, որը կարող է մի ընկերի վնասել, նոյն իսկ եթէ դա մի նոր յանցանքի պատճառ դառնայ»:

Շվեդական թագաւորը, որ ռումբը պայթելու օրերը գտնվում էր երկրի հարաւում, անձամբ գնում է հիւանդանոց վիրաւորներին այցելելու և նրանց անմիջական նիւթական օգնութիւն հասցնելու: Շատ անգլիացի բանւորներ վերադառնում են իրանց երկիրը. սակայն բանւորական հարցը ոչինչ չէ շահում:

Որպէս պատասխան շինարարական բաժնի և նաւամատուցային բանւորների գործադուլի՝ կազմվում է գործատէրերի միութիւն և վճռվում, որ եթէ մինչև յուլիսի 18-ը գործադուլը չը դադարէ և բանւորները գործատէրերի հետ համաձայնութեան չը գան, այդ դէպքում բոլոր գործարանները յուլիսի 20-ից լօկաուտ են յայտարարում ամբողջ երկրի մէջ:

Դրութիւնը կրիտիքական էր. կարծես թէ պատերազմի պատրաստութիւն լինէր: Արձակուրդ վայելող զինւորականներն անյապաղ յետ կանչվեցին. զօրքը կենտրօնացաւ այն տեղերում, ուր ամենից աւելի գործարաններ կային, որ ի պահանջել հարկին պատրաստ լինի միջամտելու: Ամբողջ երկիրը սարսափելի լարված դրութեան մէջ էր: Կառավարութիւնը մի կօմիսիա էր նշանակել միջնորդ դատարանի դեր կատարելու համար:

Շաբաթ երեկոյեան, յուլիսի 18-ին, ժողովվել էին միջնորդ դատարանի անդամները երկու կողմից ներկայացված պայմանները քննութեան առնելու: Գործատէրերի գլխաւոր պայմանը սա էր, որ գործն ազատ պիտի լինի և գործատէրն իրաւունք պիտի ունենայ իր ուզած մարդկանցն ընդունելու և արձակելու:

Այդ գիշեր ես գիպուածով Ստօկհօլմում էի: Ամբողջ գիշեր կառքեր ու աւտօմօբիլներ էին սլանում ամեն ուղղութեամբ. քուն ու դադար չը կար. նիստը շարունակվել էր մինչև առաւօտեան ժամը 3-ը: Թագաւորն անձամբ քանի անգամ հեռախօսով հարցրել էր գործի դրութիւնը:

Վերջապէս բանւորներն ստիպված համաձայնվել էին դրված պայմաններին՝ սովից ազատվելու համար: Եւ 3—4 ժամից յետոյ առաւօտեան լրագիրները հաղորդեցին, որ խաղաղութիւն է և ոչ պատերազմ:

Ամբողջ երկիրը ցնծում էր, մանաւանդ անգործութեան դատապարտված գործաւորների քաղցից տանջված ընտանիքները, որոնք հաշտութեան լուրն ուրախութեան արտասուքներով էին ընդունել:

Սակայն կային և յոռետեսներ, որոնք իրանց գլուխներն էին շարժում և ասում, որ սօցիալիստներին հաւատ ընծայել չի լինի և որ դա նրանց կողմից միայն մի առժամանակեայ զինադադար է՝ իրանց կողմից մի քիչ աւելի պատրաստութիւն տեսնելու ապագայ լուրջ ընդհարման համար:

Եւ ահա այդ օրից դեռ չէ անցել մի ամբողջ ամիս, բայց դարձեալ նոր գործադուլներ են սկսվել այն միևնոյն քաղաքում, որտեղ պայթել էր առաջին ռումբը, և դարձեալ ուժամակի նոր գզուութիւններ են տեղի ունեցել:

Ինչպէս երևում է, ոչ հեռու ապագայում տեղի կունենայ մի յոռի սօցիալական կռիւ, որ կարող է երկրի տնտեսականին շատ լուրջ վնասներ հասցնել, եթէ միայն սօցիալիստները կարողանան իրանց շարքերի մէջ առաջ եկած պառակտումները առաջն առնել:

Այդ կուսակցութեան շարքերի մէջ կան նաև բաւական հեռատես և խոհեմ մարդիկ և ընտանիքի տէրեր, որ կամենում են գործել և խաղաղ ճանապարհով հասնել այն իդէալական վիճակին, յանուն որի շարունակ խօսում են:

Բայց արդեօք կաջողվի:

—

Գէօտէբօրգի պէս մեծ քաղաքը երկու ժամվայ մէջ տեսնելը հեշտ բան չէ: Միայն կարողացանք մի քանի փողոցներից անցնել, արտաքուստ դիտել քաղաքի նոր հրաշալի շինութիւններից մի քանիսը, նոր թատրոնը, մի-երկու պարկ և այլն: Բոլոր նշաններից երևում էր, որ այդ քաղաքն առաջ է գնում, առևտուրն օրէ-օր ընդարձակվում է, ժողովուրդը բազմանում: Վերջերս ընկերութիւններ էին կազմվում այդ քաղաքից Արևելեան Ասիայի և Ամերիկայի հետ ուղղակի շոգենաւային հաղորդակցութիւն բացելու համար: Եւ կասկած չը կայ, որ այդպիսի ձեռնարկութիւններ աջողութիւն և օգուտ կունենան:

Գէօտէբօրգից 72 կիլօմետր դէպի հիւսիս գտնվում է Շվեցիայի երկրորդ ջրվէժը Տրօլլհէտտան: Առաջինը Թէննֆօրսն է, որ գտնվում է Հիւսիսային Շվեցիայում և կարող է մրցել նոյնիսկ Նիագարայի հետ, ինչպէս վկայում են այդ երկու ջրվէժները տեսնող անձինք: Բայց ես դա տեսնելու պատեհութիւն չունեցայ:

Տրօլլհէտտան շատ մեծ ջրվէժ չէ գլխաւորապէս այն պատճառով, որ դա իսկապէս բաղկացած է մի քանի ջրվէժներից, որոնցից ամենաբարձրը 9½ մետր է: Ընդամենը 100,000 ձիու ոյժ կայ այդտեղ, որի միայն մի փոքրիկ մասն է մինչև հիմա շահագործված:

Սակայն գեղեցկութիւնը հիանալի է, և եթէ ջրացքն ու գործարանները խլած չը լինէին ջրի բաւական խոշոր մի մասը, աւելի ևս գեղեցիկ պիտի լինէր:

Ջուրը 9—10 մ. բարձրութիւնից ահագին թափով ցած է հոսում և կարծես աշխատում ներքև եղած ահագին ժայռը փշրել. իսկ սա կատաղում է, իր բոլոր ոյժով դիմադրում և աշխատում է յետ դարձնել ջրի հոսանքը: Բայց զո՜ւր աշխատանք. ջուրը դէպի վերև հոսել չէ կարող: Ժայռի դիմադրութիւնից դա ևս կատաղած փրփրում է, որ իրան խանգարում են խաղաղ հոսանքով առաջ գնալ, վեր-վեր է ցատկում, միլիօնաւոր մանրիկ փայլուն ադամանդների փոխվում, որոնք արևի ճառագայթների տակ պսպղում և ծիածանի բոլոր գոյներն ստանում և այդպիսով կազմում են մի իսկական «Կախարդի գդակ», իսկ յետոյ երկրորդ անգամ ժայռի գլխին պաղ ջուր ածելով կարծես կամենում է ասել. «Եթէ չը դիմադրէիր, այսքան նեղութիւն չէի տայ քեզ»:

Եւ բնութեան այդ երկու տարրերի դարաւոր պատերազմը ամառ ու ձմեռ, ցերեկ ու գիշեր շարունակում է գոյութիւն ունենալ. ոչ մէկը միւսին տեղի չէ տալիս, ոչ մէկը չէ յոգնում, թէև ջուրը ժամանակ առ ժամանակ կարողանում է ժայռի մի մասը մաշել, կտրել ու ցած գլորել և այդպիսով իր ընթացքի համար աւելի խոր մի ջրվէժ շինել, աւելի գեղեցկանալ ու փառաւորվել:

Եւ անշուշտ անվերջ դարերի ընթացքում հեզուկ ջուրը սոսկալի ապառաժից աւելի յաղթող պիտի հանդիսանար, եթէ մարդը յանուն կուլտուրայի չը գար և չը ջլատէր նրա ոյժերը...

Մ. Դերձակեան

(Կը շարունակվի)

[illegible]

ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ՊԵՏ. ՀԵՌ. ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆԻՑ

7 և 8 օգոստոսի

[illegible]

ՊՈԼՏԱՎԱ։ Լիւբնում ձերբակալվեցին պարսկահպատակ դրամանենգներ, որոնց մօտ գտնվեցին 5000 րուբլու կեղծ դրամներ։

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ։ Ֆինանսների մինիստր Կոկօվցեվը օգոստոսի 13-ին կը մեկնէ Սամարայի նահանգը տեղում գիւղացիական բանկի գործունէութեան հետ մանրամասն ծանօթանալու համար։

ՍԵՎԱՍՏՕՊՈԼ։ «Պոտեմկինի» վրա ապստամբութիւն յարուցած նաւաստի Դաւիդօվը ծովային դատարանից դատապարտվեց 14-ամեայ տաժանակիր աշխատանքների։

ՉԵՆԿՕՎ։ Բօբրիկօվում հրդեհը ոչնչացրեց 40 գիւղական խրճիթներ. վնասը 35,000 րուբլի է։

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ։ Օրվայ ընթացքում խոլերայով հիւանդացան 28, մեռան 8 հոգի։ Խոլերան շարունակվում է Մոսկվայում, Արխանգելսկում, Նովգորոդում, Օրէնբուրգում,

[illegible]

Խմբագիր՝ ԱԼԵՔՍԱՆԴՐ ՔԱԼԱՆԹԱՐ

[illegible]

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Հաւլաբարի Շամքօրեցոց (Կարմիր Աւետարան) ծխական դպրոցը այս տարի ունենալու է միայն

ԱՌԱՋԻՆ ԲԱԺԱՆՄՈՒՆՔ։

Աշակերտների ընդունելութիւնը լինելու է օգոստոսի 28-ից։

Հոգաբարձութիւն

(կ. ե. կ.) 471. 3—2

Բ. Հ. Կ. Մ. ՀՈՂԱՅԻՆ ՍԵՑԻԱՆ

ցանկանալով ուղարկել իր հաշւով Ալեքսանդրոպոլի, Ախալքալաքի, Երևանի, Իգդիրի և Շուշու չքաւոր քաղաքի բնակիչներից միջնակարգ դպրոցի 4-րդ դասարանն աւարտած 5 պատանիներ կաթնատնտեսութիւն սովորելու համար, Ֆինլանդիայում կամ Պետերբուրգի ու Մոսկվայի նահանգներում, պ. Աւետիս Քալանթարի ցոյց տուած ֆերմաներում, յայտնում է ցանկացողներին—ուսումնասիրել կաթնատնտեսութիւնը, վերոյիշեալ քաղաքներից ուղարկել իրանց առաջարկութիւնները սեկցիայիս բիւրոյին մինչև հոկտեմբերի 1-ը այս հասցէով Баку, Меліоративной секціи Бакинскаго Армянскаго Культурнаго Союза.

(ե.) 738. 2—2

Գեղարուեստ

գրական գեղարուեստական երաժշտական

ՊԱՏԿԵՐԱԶԱՐԴ ՀԱՆԴԷՍ

(ԺԱՄ 10 ԳԻՐՔ)

ԾՐԱԳԻՐ։

[illegible]

Լոյս են տեսել Ա. եւ Բ. գիրք. Գ. և Դ գրքերը լոյս կը տեսնեն հոկտեմբերին և դեկտեմբերին։ Բաժանորդագրութիւնը՝ 10 գիրքը 10 ր., 4 գիրքը՝ 5 ր., հատավաճառ 2 ր.։ Հասցէն՝ Тифлисъ Редакція „Гехарвестъ“. (ե.) 772. 5—1

ԲԺԻՇԿ

Գ. Ն. ՄԱՂԱՔԵԱՆ

[illegible]

ՍՈՒՑԻՉ. աւանդելու է հայոց և ռուսաց լեզուները, Թւաբանութիւն և երգեցողութիւն 2 դաս, շաբաթական ընդամենը 24 դաս. ցանկացողները դիմելու են ուղակի Հոգաբարձութեան։

Ի դիմաց Հոգաբարձութեան

Գանձապահ՝ Յ. Մայիլեան

Քարտուղար՝ Գ. ք. Տուրքոյեան

767. 4—1

Թիֆլիսի ս. Գայիանեան եկ.-ծխ. երկսեռ դպրոցի համար հարկաւոր է

Թեմականաւարտ մի ուսուցիչ

Շաբաթական 24 դաս (կրօն. 9, երգ. 8, բնակ. գիտ. 6, վայելչ. 1) և պիտի պատրաստէ ու ղեկավարէ երգեցիկ խումբ եկեղեցու համար։ Ռոճիկ 560 ր.։

Դիմել՝ Телавъ, старшему учителю А. Ротиняну.

(11,13,15) 766. 3—1

Յ. Դաղբաշեան

1. Լիակատար ռուս հայ բառարան։ Գինը 8 ր., կազմով 9 ր. և աւելի՝ նայած կազմին։

2. Լիակատար հայ-ռուս բառարան։ Բաժանորդագինը 5 ր., առաջին բառարանիս բաժանորդների և գնորդների համար 4 ր.։ Գրավաճառների մօտ բաժանորդ չը գրվել։

3. Գրպանի ռուս հայ բառարան։ Բաժանորդագինը 2 ր. 50 կ.։

4. Ռուսերէն այբբենարան. Գինը 25 կ.։

Դիմել՝ Тифлисъ, Хачатуру Теръ-Хачатрянъ, Темные Ряды և հեղինակին՝ С.-Петербургъ. А. Дагбашяну. До востребованія.

(ե. հ.) 2—1

ՄԻ ԿԱՐԴԱՔ

ԱՅՍ ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆԸ

առանց ուշադրութեան։ Տղամարդկանց հագուստի համար կտորեղենների շրջանում եղած նորութիւնը «Ձէվիօտ Կոլումբ» կտորն է։ Այնպիսի մի էժան գնով՝ այն է 5 ր. 25 կ., լաւ տեսակինը 6 ր. 25 կ., տղամարդկանց ամբողջ կոստիւմի համար, 4$^1/_2$ արշին, կտորը ոչնչով չէ զանազանվում արշինը 5—6 ր. արժեցող նոյնատեսակ կտորից և ունի նրա բոլոր յատկութիւնները, այն է՝ գեղեցկանց ամրութիւն, գործնականութիւն և շքեղութիւն։ Գոյները՝ սև-մուգ, կապոյտ, շականակագոյն, ոսկեձիթագոյն, կամ թէ նոյն գոյները՝ բծերով։ Ուղարկվում է պօստով, վերադիր վճարով և առանց կանխավճարի։ Երեք կամ աւելի կտոր պատուիրելուց՝ իւրաքանչիւր կտորին ձրիաբար կցվում է հարկաւոր քանակութեամբ աստառացու։ Առանց բիւկի, լրիւ երաշխաւորութիւն, եթէ կտորը չը հաւանվի՝ յետ է վերցվում։ Պահանջները խնդրում եմ հասցէագրել՝

Въ фабрику шерстяныхъ издѣлій ЗИГМУНТА РОЗЕНТАЛЯ г. Лодзь №15. Л.

Թղթակցութիւնները ռուսերէն լեզուով։

(В. 29642) 387. 1—1

ԱՃՈՒՐԴ

Օգոստոսի 15-ին ՂԱՄԱՐԼՈՒԻ գիւղական վարչութեան մէջ

ՆՇԱՆԱԿՎԱԾ Է

ԱՃՈՒՐԴ

Երևանի գաւառի Ղամարլու գիւղում կենդանիների սպանդանոց կառուցանելու և նրան պահպանելու համար՝ համաձայն պ. նահանգապետի ծրագրի։ Սպանդանոց շինելու համար պահանջվող գետինը տալիս է հասարակութիւնը ձրիաբար։ Սպանդանոցի շինութիւնը իր բոլոր սարք ու կարգով ծախք կունենայ մօտ 5000 րուբլի։ Անասնաբուժական հսկողութիւն ունենալու համար իւրաքանչիւր տարի ծախք կը լինի 500 ր.։ Սպանդանոցից սպասվող եկամուտը իւրաքանչիւր տարի—3000 րուբլի։

Մանրամասն տեղեկութիւններ ստանալու համար դիմել Հաշտարար Միջնորդին՝ Ղամարլուում։

Ղամարլուի հասարակութեան հաւատարմատարներ

(25, օգ. 4, 11) 671. 3—3

ТИПОГРАФІЯ „ЭКОНОМІЯ“

Ав. Мугдусіакопова съ С-ми въ Тифлисѣ

Исполняетъ срочно, аккуратно и чисто, по возможности дешево слѣдуюшія работы: возможныя типографскія, съ самыхъ крупныхъ и до самыхъ мелкихъ заказовъ, печатаніе большихъ журналовъ, книгъ, газетъ, брошюръ, афишъ, объявленій, визитныхъ карточекъ и т. д.

№ 228 ТЕЛЕФОНЪ

ТИФЛИСЪ,

Большая Ванкская ул., № 3, домъ Ризева.

ՆԻԿՈՂԱՅՈՍ ՏԷՐ-ՂԵՒՈՆԴԵԱՆԻ

[illegible]

ԼՈՒՍԱԲԵՐ

1910 ՏԱՐԻ

Ա. տարի . . . 30 կ.

Բ. տարի . . . 45 կ.

[illegible]

Գ. տարի . . . 60 կ.

Դ. տարի . . . 75 կ.

Գլխաւոր պահեստներն են հետևեալ գրախանութները Թիֆլիսում «ԳՈՒՏՏԵՆԲԵՐԳ», ԿԵՆՏՐՈՆԱԿԱՆ, Բաքւում Сотрудникъ, Երևանում Յովհաննիսեանի և Շուշում Բ. Տէր-Սահակեանի։

ԳՐԱԽԱՆՈՒԹՆԵՐԻՆ ԶԵՂՉ 20%

(կ. ե.) 21—10

ԱՌԵՒՏՐԻ ԵՒ ԱՐԴԻՒՆԱԲԵՐ. ՄԻՆԻՍՏՐՈՒԹԵԱՆ ԻՐԱՒԱՍՈՒԹԵԱՆ ՏԱԿ ԳՏՆՎՈՂ

ՀԱՇՒԱՊԱՀՈՒԹԵԱՆ ԿՈՒՐՍԵՐ

ՆԻԿՈՂԱՅՈՍ ԱԲՐԱՀԱՄԵԱՆԻ

Հեղինակ «Առևտրական, գործարանական և նաւթարդիւնաբերութեան հաշւապահութեան ձեռնարկի», որ ֆինանսների մինիստրութեան ուսումնասիրական բաժնի կողմից ընդունված է իբրև օժանդակ ձեռնարկ առևտրական դպրոցներում և նրանց գրադարաններում։

ՍՈՎՈՐԵՑՆՈՒՄ ԵՒ ՊԱՏՐԱՍՏՈՒՄ ԵՆ

ԵՐԿՈՒ ՍԵՌԻ անձանց, գործնական ձևով հաշւապահութիւն և ուրիշ մասնագիտարկաներ։

Կուրսերում բացի սովորական մասնագիտական առարկաներից աւանդվելու են ձրիաբար քաղաքական տնտեսութիւն (политическая экономія) և որոշ վճարով կամաւոր սղագրութիւն (стенографія)։

Ընդունելութիւնն ամեն օր, ժամը 4-ից մինչև 7-ը երեկոյեան, 9-ից մինչև 10-ը առաւօտեան։ Պարապմունքները սկսվելու են 1909 թ. սեպտ. 15-ից պարբերաբար ամեն 4 ամիս, ամենայն օր ճաշից յետոյ։ Ծրագիրն ուղարկվում է ձրի։

Դասընթացքը աւարտողներին տրվում են, ֆինանսների մինիստրութեան թոյլատրած ծրագրի համաձայն, ատեստատներ։

Դրանից անկախ՝ բացված են քիչ պատրաստականութիւն ունեցող անձերի համար առանձին լրացուցիչ և կրկնողութեան կուրսեր ռուսաց լեզուի և թւաբանութեան համար։

Ցանկացողներին խնդրում են դիմել գրաւոր կերպով կամ անձամբ կուրսերի հիմնադրին Թիֆլիսում. Н. В. Абраамяну. Николаевская ул., № 22, Телефонъ № 744. ամենայն օր։

Վերևում յիշված ձեռնարկը ծախվում է Ռուսաստանի բոլոր գրավաճառանոցներում։ Օտարաքաղաքացիները գիրքը գնելու համար կարող են դիմել հեղինակին, առանց պօստի ծախս վճարելու։ Գինն է 3 ր. 50 կոպէկ։

(կ. ե. հ.) 710. 20—6

Առևտրի և արդիւնաբերութեան մինիստր. տնօրինութեան ներքոյ գտնվող

Տ. Մ. ՓԻԼՈՑԵԱՆԻ

Առևտրական Գիտութիւնների Կուրսեր

(Թիֆլիս, Միքայէլեան պրոսպ. տուն № 24|4)

Տալիս են երկսեռ անձերին մասնագիտական առևտրական կրթութիւն։ Դասընթացքն աւարտողներին տրվում են ատեստատներ։ Առարկաներն են. 1) Հաշւապահութիւն (պարզ, խառ., գերմ., ֆրանս., ամերիկական, բանկային և գործարանական), 2) Առևտրական թւաբանութիւն, 3) Քաղաքատնտեսութիւն, 4) Օրէնսգիտութիւն (առևտրական իրաւունք, մուրհակի կանոնադրութիւն), 5) Առևտրական թղթակցութիւն, 6) Թւաբանութիւն համրիչի վրա, 7) Վայելչագրութիւն, արագագրութիւն (ամենավառ ձեռքի ուղղում)։ Առարկաներն ուսուցանվում են Արևմտեան Եւրոպայի առևտրական ակադեմիաների ծրագրով։ Ամբողջ տարվայ վճարն է 60 ր.։

Գրելու մեքենայի վրա գրելու դասեր։

ՕՏԱՐ ԼԵԶՈՒՆԵՐ

Զբաղմունքների սկիզբը սեպտեմբերի 15-ին։ Խնդիրների ընդունելութիւնը սեպտեմբերի 1-ից ամեն օր ժ. 10—12 և 4—7.

Համառօտ ծրագիրը և կանոնները ձրիաբար տրվում և ուղարկվում են կուրսերի շէնքում։

Կուրսերի հիմնադիր՝ արևտր. գիտութեան կանդիդատ

Տ. ՓԻԼՈՑԵԱՆ

(ե.) 774. 20—1

Ժողովրդական Լուսաւորութեան Մինիստրութեան իրաւասութեան տակ.

Պետերբուրգի Կայսերական Գեղարուեստական Ճեմարանի վկայագրով

ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ ԿՈՒՐՍԵՐ

ԳԱՐԵԳԻՆ ԼԵՒՈՆԵԱՆԻ

ԹԻՖԼԻՍՈՒՄ

(Чавчавадзевская № 20)

ԵՐԿՈՒ ՍԵՌԻ ԱՆՁԵՐԻ ՀԱՄԱՐ

(Երրորդ տարեշրջան)

ՊԱՐԱՊՄՈՒՆՔՆԵՐԸ ՍԵՊՏ. 15-ԻՑ ՄԱՅԻՍԻ 15-Ը ԱՄԵՆ ՕՐ ԵՐԵԿՈՆԵՐԸ 5—8 Ժ.

Աւանդվելիք առարկաներն են՝ նկարչութիւն, գծագրութիւն, գեղագրութիւն (հայ և օտար լեզուներով), ձեռարուեստ, փորագրութիւն (փայտի և պղնձի վրա), քանդակագործութիւն, երկրաչափական ձևագիտութիւն, հեռանկար (պերսպեկտիւա), գոյների և ստուերների տեսութիւն։

ԲՈԼՈՐ ՈՒՍՈՒՑԻՉՆԵՐԸ ՄԱՍՆԱԳԷՏՆԵՐ ԵՆ

ԱՒԱՐՏՈՂՆԵՐԸ ՍՏԱՆՈՒՄ ԵՆ ԱՏՏԵՍՏԱՏՆԵՐ

Տարեկան վճարն է 40 ր. կամ ամսակ. 5 ր., դպրոցականների համար 25 ր. և 3 ր.։ Յաճախել ցանկացողները թող բարեհաճեն յայտնել այդ մասին կուրսերի հիմնադրին, որից և կարելի է ստանալ աւելի մանրամասն տեղեկութիւններ. անձնական տեսակցութեան համար ամեն օր առաւ. 9—11։ Օտար քաղաքներից դիմել՝ Тифлисъ. почт. ящ. 133. 771. (ե. շ.) 5—1